

Το αίτημα της ίασης στη λαϊκή θρησκευτικότητα

Ορθοδοξία / Ορθόδοξη Θεολογία και επιστήμη

Παρασκευή Κιζιρίδου, Δρ Θεολογίας

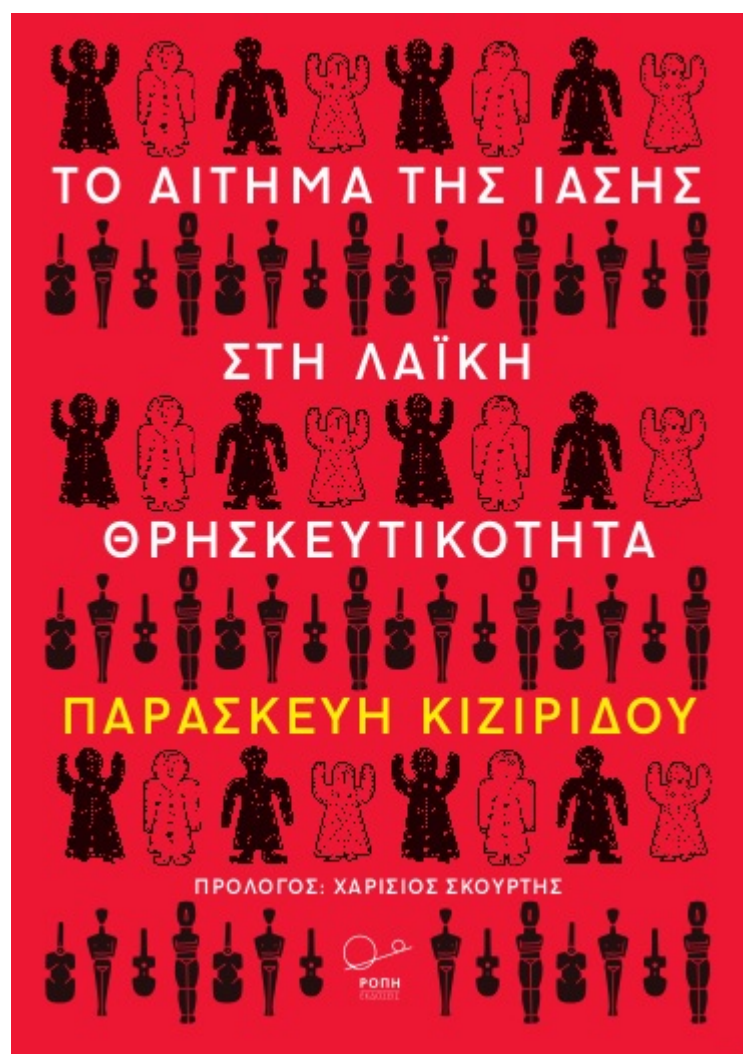
Το αίτημα της ίασης στη λαϊκή θρησκευτικότητα

Συγγραφέας: ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΙΖΙΡΙΔΟΥ, Εκδοτικός Οίκος: ΡΟΠΗ, Αριθμός Σελίδων: 336

Περιγραφή

Το ανθρώπινο αίτημα για θεραπεία των ασθενειών και διατήρηση της σωματικής και ψυχικής υγείας παραμένει πάντα επίκαιρο και επιτακτικό, αφού ο πόνος είναι πανανθρώπινο και διαχρονικό φαινόμενο. Από την αρχή της ανθρώπινης ιστορίας, οι άνθρωποι κατέφευγαν στις μεθόδους της μαγικής θεραπευτικής, της χειρουργικής ιατρικής και της επιστημονικής ιατρικής για να θεραπευθούν από τις ασθένειές τους, να ανακουφιστούν από τους πόνους τους και να απαλλαγούν, έστω και προσωρινά, από την αγωνία του θανάτου. Παράλληλα, η λαϊκή θεραπευτική σε συνδυασμό με τη λαϊκή θρησκευτικότητα αποτελούσε ένα δυναμικό πυρήνα

αντιμετώπισης των ασθενειών σε διάφορες ιστορικές και κοινωνικές συνθήκες. Λαϊκές δοξασίες και παραδόσεις, προλήψεις και δεισιδαιμονίες, μαγικές και μαντικές μέθοδοι επαναλαμβάνονται σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας, πολλές φορές με μικρές μόνο παραλλαγές.

Από την άλλη πλευρά, οι πνευματικοί άνθρωποι και οι επιστήμονες της κάθε εποχής εξέφρασαν την αντίδρασή τους στο δεισιδαιμονικό τρόπο σκέψης των ανθρώπων, ο οποίος καθόριζε σημαντικές πτυχές της ζωής τους. Η ορθολογική αντιμετώπιση των ασθενειών αποτέλεσε σημαντικό βήμα στην απαλλαγή της ανθρώπινης σκέψης από προλήψεις και δεισιδαιμονίες. Προς την ίδια κατεύθυνση συνετέλεσαν και οι αντιπροτάσεις τους σε πρακτικό επίπεδο ως αντίδοτο στα μαγικά κατάλοιπα του παρελθόντος.

Οι αντίθετες φωνές όμως δεν ήταν αρκετές για να αναχαιτίσουν οριστικά το ισχυρό ρεύμα των λαϊκών αντιλήψεων για την υγεία και τις θεραπευτικούς μεθόδους. Η ισχύς και η διαχρονικότητά τους προκαλεί αδιαμφισβήτητα έκπληξη και ταυτόχρονα προβληματισμό. Στην παρούσα έκδοση γίνεται μία προσπάθεια καταγραφής, ανάλυσης, σύγκρισης και ερμηνείας των διαφόρων εκφράσεων της

λαϊκής θρησκευτικότητας που σχετίζονται με το διαχρονικό αίτημα για θεραπεία, ανατρέχοντας στην αρχαία γραμματεία και στη βιβλικοπατερική παράδοση.

Εισαγωγή

Ο πόνος είναι μια έννοια σύμφυτη με τη μεταπτωτική ανθρώπινη φύση και συνοδεύει τον άνθρωπο από την γέννηση μέχρι τον θάνατο του. Εκδηλώσεις του πόνου, όπως οι σωματικές και οι ψυχικές ασθένειες, ταλαιπωρούν κατά καιρούς τους ανθρώπους με διαφορετική ένταση και ποικίλες μορφές. Τα αίτια των ασθενειών είναι πολλά και πολλές φορές ανεξιχνίαστα. Πολλές όμως είναι και οι προσπάθειες που καταβάλλουν οι άνθρωποι εδώ και χιλιάδες χρόνια για να ανακουφιστούν από αυτές.

Η μαγεία, η θρησκεία και η ιατρική επιστήμη ενδιαφέρθηκαν για τον πάσχοντα άνθρωπο και συνέβαλαν, η καθεμιά με τον τρόπο και τα μέσα της, έχοντας όμως διαφορετικό κίνητρο, στην ανακούφιση των πόνων του, στην θεραπεία των ασθενειών του και στην αποφυγή του αιώνιου εχθρού του, δηλαδή του θανάτου. Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του ανθρώπινου γένους, και οι τρεις όψεις της θεραπευτικής πρακτικής ακολουθούν παράλληλες διαδρομές και ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες της κάθε εποχής υπερτερεί η μία έναντι της άλλης. Η μαγεία, με εξαίρεση ίσως την προϊστορική εποχή κατά την οποία αποτελούσε βασικό τρόπο αντιμετώπισης των ασθενειών και θεραπείας τους, βρισκόταν συνήθως στο περιθώριο και αντιμετώπιζε την αρνητική κριτική της θρησκείας και της ιατρικής. Σε περιόδους κρίσεων όμως (πόλεμοι, επιδημίες κ.ά.), όπου η πίστη στην επίσημη θρησκεία κλονιζόταν και η ιατρική αποδεικνυόταν αναποτελεσματική να βοηθήσει τον άνθρωπο, η μαγεία κέρδιζε έδαφος και οι προλήψεις και δεισιδαιμονίες άνθιζαν. [1]

Οι άνθρωποι, από την πλευρά τους, ανήμποροι και έκπληκτοι πολλές φορές μπροστά στα περίεργα συμπτώματα των ασθενειών, καταφεύγουν στους εκπροσώπους και στα μέσα της μαγικής θεραπευτικής, της θεουργικής ιατρικής και της ιατρικής επιστήμης, αδιαφορώντας ίσως πολλές φορές για την ορθότητα των μεθόδων τους, καθώς η πρώτιστη έγνοια τους είναι η άμεση ανακούφιση από τον πόνο και η απαλλαγή από τις ασθένειες. Η επιτακτική ανάγκη για την αποκατάσταση, τη διατήρηση και την εξασφάλιση της υγείας δημιούργησαν στους ανθρώπους την ανάγκη να αναπτύξουν συνήθειες και πρακτικές, οι οποίες συνδράμουν προς αυτή την κατεύθυνση, ενώ ο φόβος για το άγνωστο μέλλον και η αδυναμία λογικής ερμηνείας και απόδοσης σε φυσικά αίτια των ασθενειών οδήγησαν στην ανάπτυξη προλήψεων και δεισιδαιμονιών, τις οποίες οι άνθρωποι ακολουθούσαν πιστά προκειμένου να προφυλαχτούν από κάθε κακό. Σε αυτό το

πλαίσιο και παράλληλα με τις εκφάνσεις της επίσημης θρησκείας αναπτύχθηκε η λαϊκή θρησκευτικότητα ως ένας προσωπικός και άμεσος τρόπος επικοινωνίας των ανθρώπων, με ανεξέλεγκτες και ανώτερες από τον άνθρωπο δυνάμεις, και αποτέλεσε ένα κεντρικό σημείο αναφοράς των κοινωνιών.

[Συνεχίζεται]

1. Βλ. Γερασίμου Η. Πεντόγαλου, *Εισαγωγή στην ιστορία της ιατρικής*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1983, σ127, Πρβλ Χρήστου Τσιρώνη, «Οι έρευνες για την θρησκευτικότητα στην σύγχρονη Ελλάδα. Επιστημονικά προλεγόμενα», στο *Culture and Research*, vol.1, έκδ. Διατμηματικό Δίκτυο Πρωταγόρας, 2012, σ.79

<http://bit.ly/2uv9tnH>